

Izazovi za demokraciju - analiza neuspjeha demokracije u Egiptu

Lončar, Ivona

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:146313>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-07**



Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)



Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Preddiplomski studij politologije

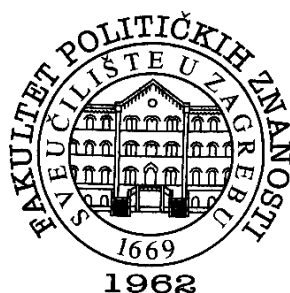


Ivona Lončar
IZAZOVI ZA DEMOKRACIJU –
ANALIZA NEUSPJEHA DEMOKRACIJE U EGIPTU

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2024.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Preddiplomski studij politologije



**IZAZOVI ZA DEMOKRACIJU –
ANALIZA NEUSPJEHA DEMOKRACIJE U EGIPTU**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: doc. dr. sc. Borna Zgurić

Studentica: Ivona Lončar

Zagreb, 2024

Izjavljujem da sam završni rad, *Izazovi za demokraciju – analiza neuspjeha demokracije u Egiptu* koji sam predala na ocjenu mentoru doc. dr. sc. Borni Zguriću, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen niti korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obveza na ovom ili nekomu drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekla ECTS bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebice članke 16-19. Etičkog kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Ivona Lončar

SADRŽAJ

1. Uvod.....	6
2. Teorijski okvir.....	6
3. Povijesni pregled političkog sustava u Egiptu.....	7
3.1. Egiptat prije revolucije 2011.....	7
3.2. Revolucija 2011. godine i pad Mubaraka.....	9
3.3. Razdoblje vladavine Mohameda Mursija.....	9
3.4. Vojni udar 2013. godine.....	10
4. Analiza ključnih faktora neuspjeha demokracije u Egiptu.....	10
4.1. Utjecaj vojske.....	10
4.1.1. Povijesna uloga vojske u politici.....	11
4.1.2. Vojna intervencija nakon revolucije.....	11
4.2. Politička polarizacija.....	12
4.2.1. Muslimansko bratstvo i politička dinamika.....	12
4.2.2. Sukobi između sekularnih i islamističkih grupa.....	12
4.3. Ekonomski problemi.....	13
4.3.1. Nezaposlenost i siromaštvo.....	13
4.3.2. Ekonomske politike i njihove posljedice.....	13
4.4. Društvene i kulturne barijere.....	14
4.4.1. Obrazovanje i politička svijest.....	14
4.4.2. Uloga medija.....	15
4.5. Međunarodni utjecaji.....	15
4.5.1. Geopolitički interesi i vanjski utjecaji.....	15
4.5.2. Pomoć i pritisak međunarodnih aktera.....	16
5. Posljedice neuspjeha demokracije.....	16
5.1. Političke posljedice.....	17
5.1.1. Povratak autoritarizma.....	17
5.1.2. Kršenje ljudskih prava i političke represije.....	17
5.2. Socijalne posljedice.....	18
5.2.1. Povećanje društvenih napetosti.....	18
5.2.2. Migracije i egzodus mladih.....	18
5.3. Ekonomske posljedice.....	19
5.3.1. Dugoročna ekonomska nestabilnost.....	19
5.3.2. Utjecaj na regionalnu ekonomiju.....	19
6. Trenutno stanje i buduće perspektive.....	20
7. Zaključak.....	21
8. Literatura.....	21

Sažetak

Nedavni događaji u arapskom svijetu ponovno su stavili Bliski istok u fokus globalne politike, a kao dio tih događaja uključen je i Egipat, zemlja koja je imala ključnu ulogu u oblikovanju suvremene islamističke politike, a samim time i budućnost regije ovisi o daljnjim postupcima te zemlje. Demokratski procesi u Egiptu suočavaju se s nizom izazova koji su doveli do neuspjeha u uspostavi stabilnih demokratskih institucija. Unatoč težnji prema demokraciji, politički, socijalni i kulturni faktori iznjedrili su složenu dinamiku koja je ograničila napredak prema održivoj demokraciji. Ovaj rad se upravo bavi problemom demokratskih procesa u Egiptu te koji su izazovi za demokraciju na temelju analize događaja u Egiptu.

Ključne riječi: Egipat, demokracija, vojska, revolucija, polarizacija, islamistička politika

Abstract

Recent events in the Arab world have once again put the Middle East in the focus of global politics, and as part of these events is included Egypt, a country that played a key role in shaping contemporary Islamist politics, and thus the future of the region depends on the further actions of that country. Democratic processes in Egypt face several challenges that have led to the failure to establish stable democratic institutions. Despite the drive towards democracy, political, social, and cultural factors have created complex dynamics that have limited progress towards sustainable democracy. This paper deals with the problem of democratic processes in Egypt and what are the challenges to democracy based on the analysis of events in Egypt.

Keywords: Egypt, democracy, army, revolution, polarization, Islamist politics

1. UVOD

Demokracija se često promatra kao idealan politički sustav koji omogućava participaciju građana u donošenju odluka, zaštitu ljudskih prava i vladavinu prava. Međutim, tranzicija prema demokraciji može biti izuzetno složena, osobito u zemljama s dugom poviješću autoritarne vladavine. Egipat, kao najveća arapska zemlja, predstavlja izvanredan primjer takvih izazova. Unatoč visokim nadama koje su pratile Arapsko proljeće 2011. godine, demokratski procesi u Egiptu suočili su se s brojnim preprekama koje su na kraju dovele do povratka autoritarnog režima. Glavni cilj ovog rada je istražiti i analizirati ključne faktore koji su doveli do neuspjeha demokracije u Egiptu nakon 2011. godine. Fokus će biti na ulozi vojske, političkoj polarizaciji, ekonomskim problemima, društvenim i kulturnim barijerama te međunarodnim utjecajima. Razumijevanje ovih faktora nije samo ključno za analizu egipatskog slučaja, već može pružiti vrijedne lekcije za druge zemlje koje se suočavaju s izazovima u procesu demokratizacije.

Struktura rada podijeljena je na nekoliko ključnih dijelova. Prvo, predstaviti će se teorijski okvir koji uključuje definiciju demokracije i ključne izazove demokratskih tranzicija. Zatim slijedi povijesni pregled političkog sustava u Egiptu, s posebnim naglaskom na događaje prije i poslije revolucije 2011. godine. Središnji dio rada fokusira se na analizu ključnih faktora neuspjeha demokracije, dok će se u posljednjem dijelu razmotriti političke, socijalne i ekonomske posljedice tog neuspjeha. Razmatranjem egipatskog slučaja, nastojimo identificirati ključne prepreke s kojima se suočavaju tranzicijske demokracije i ponuditi moguće strategije za njihovo prevladavanje.

2. TEORIJSKI OKVIR

Demokracija, kao politički sustav, temelji se na nekoliko ključnih elemenata: slobodnim i poštenim izborima, vladavini prava, zaštiti ljudskih prava i sloboda, te političkoj participaciji građana (Gong.hr, 2017). Ovi elementi omogućuju građanima da aktivno sudjeluju u političkom procesu i osiguravaju odgovornost vlasti. Demokratske tranzicije odnose se na proces prelaska iz nedemokratskog u demokratski politički sistem. Samuel Huntington u svojoj knjizi *Treći val demokracije* opisuje različite valove demokratizacije koji su se dogodili tijekom povijesti i naglašava važnost unutarnjih i vanjskih faktora u uspjehu demokratskih tranzicija. Huntington također ističe da tranzicija ne znači nužno i konsolidaciju demokracije, već da su potrebni čvrsti institucionalni temelji i politička kultura koja podržava demokratske vrijednosti (Huntington, 1991: 13-22).

Teorijski koncept ove analize se temelji na teoriji transformacije, odnosno, demokratske tranzicije. „Demokracija je stabilna tek kad su konsolidirane sve četiri razine (temeljne političke institucije, glavni akteri predstavničke demokracije, ponašanja moćnih neformalnih političkih aktera i građanske kulture)“ (Merkel, 1999: 121). Demokratske tranzicije u arapskom svijetu suočavaju se s dodatnim specifičnim izazovima. Uloga religije, naslijeđe kolonijalizma, autokratske tradicije i geopolitičke dinamike dodatno kompliciraju procese demokratizacije u regiji. Arapsko proljeće, koje je započelo 2011. godine, donijelo je val prosvjeda i političkih promjena, ali rezultati su bili mješoviti, s mnogim zemljama koje su se suočile s povratkom autoritarnosti ili sukobima.

3. POVIJESNI PREGLED POLITIČKOG SUSTAVA U EGIPTU

Egipat ima dugu povijest političke centralizacije i autoritarne vladavine. Nakon stjecanja neovisnosti od Velike Britanije 1952. godine, Egipat je doživio nekoliko značajnih političkih promjena, ali su autoritarni lideri ostali konstantna karakteristika egipatskog političkog pejzaža.

3.1. EGIPAT PRIJE REVOLUCIJE 2011. GODINE

Egipat je prije revolucije 2011. godine imao dugu povijest autoritarne vladavine, koju su obilježili lideri s jakim centraliziranim političkim moćima i ograničenom političkom participacijom građana. Povijesno gledano, politički sistem Egipta bio je oblikovan kroz tri ključna razdoblja: Naserovo, Sadatovo i Mubarakovo razdoblje.

Gamal Abdel Naser, preuzeo je vlast u Egiptu 1954. godine nakon uspješnog državnog udara protiv kralja Faruka. Naserova vladavina označila je početak novog političkog i društvenog razdoblja u Egiptu, a jedan od ključnih aspekata Naserove vladavine bila je politička centralizacija. Uklanjanjem političkih stranaka i stvaranjem jednostranačkog sustava, Naser je konsolidirao vlast u rukama Arapske socijalističke unije. Ova stranka postala je jedina legalna politička organizacija, a svi oblici političke opozicije bili su strogo zabranjeni. No, Naser je sam bio središte političkog sustava, a „njegovo karizmatsko vodstvo bilo je utjecajno diljem arapskog svijeta“ (Altun, 2022: 29). Na međunarodnoj sceni, Naser je postao simbol arapskog nacionalizma i panarabizma. Njegova vizija ujedinjenja arapskog svijeta kulminirala je pokušajem stvaranja Ujedinjene Arapske Republike, političke unije između Egipta i Sirije, koja je postojala od 1958. do 1961. godine. Naser je ukazao da je „cilj revolucionarne vlade da Arapi postanu jedna nacija.“ (Altun, 2022: 29). Naserova vanjska politika također je bila usmjerena na suprotstavljanje zapadnim utjecajima i podršku pokretima za nezavisnost u Africi i Aziji. Naserovo razdoblje završilo je njegovom iznenadnom smrću 1970. godine, ostavljajući iza sebe složeno naslijeđe, autoritarna priroda njegove vladavine stvorila je temelje za buduće političke represije (Altun, 2022: 29-32).

Anvar Sadat, preuzeo je vlast nakon iznenadne smrti Nasera i donio značajne promjene u egipatskoj politici, ekonomiji i vanjskim odnosima. Jedan od ključnih aspekata Sadatove vladavine bila je ekonomska liberalizacija poznata kao *infitah*, ili politika otvorenja. Za razliku od Naserovih socijalističkih politika, Sadat je uveo tržišne reforme koje su uključivale smanjenje državne kontrole nad ekonomijom i poticanje stranih investicija. Cilj ovih reformi bio je modernizacija egipatske ekonomije i poboljšanje životnog standarda. Međutim, ove promjene dovele su do povećane ekonomske nejednakosti, inflacije i korupcije, što je izazvalo nezadovoljstvo među dijelovima stanovništva. Najvažniji događaj Sadatove vanjske politike bio je sklapanje mirovnog sporazuma s Izraelom 1979. godine, poznatog kao Camp David sporazumi. Kao prvi arapski lider koji je priznao Izrael, Sadat je prekinuo dugogodišnji sukob između dviju zemalja. Ovaj potez donio je Egiptu povrat Sinajskog poluotoka i značajnu američku pomoć, ali je također izazvao oštre kritike unutar arapskog svijeta. Mnogi Egipćani smatrali su da je Sadat izdao panarapske ideale, što je dovelo do njegove izolacije u regiji. Unutarnja politička situacija za vrijeme Sadatove vladavine bila je obilježena napetostima i represijom. Iako je Sadat u početku liberalizirao političku scenu, dopuštajući veći stupanj slobode izražavanja i djelovanje političkih stranaka, ubrzo je suočen s rastućim nezadovoljstvom i opozicijom. Godine 1981., nezadovoljstvo njegovom politikom kulminiralo je njegovim ubojstvom tijekom vojne parade od strane islamskih ekstremista (Hinnebusch, 1981: 442-454).

Hosni Mubarak preuzeo je vlast u Egiptu nakon atentata na Sadata 1981. godine i vladao narednih trideset godina. Jedan od ključnih aspekata Mubarakove vladavine bila je politička stabilnost koja bi bila postignuta kroz autoritarne mjere. Iako je Egipat formalno zadržao višestranački sistem, stvarna politička moć bila je koncentrirana u rukama predsjednika i njegove stranke. Izbori su često bili obilježeni prijevarama i manipulacijama, a opozicijske stranke i aktivisti suočavali su se s represijom. Izvanredno stanje, koje je uvedeno nakon Sadatovog atentata, ostalo je na snazi tijekom većeg dijela Mubarakove vladavine, omogućavajući vlastima da provode masovna uhićenja i ograničavaju građanske slobode (Al-Weshah, 2016: 66). Vanjska politika Mubarakove vlade bila je usmjerena na održavanje stabilnih odnosa sa zapadnim zemljama, posebno Sjedinjenim Američkim Državama, koje su pružale značajnu vojnu i ekonomsku pomoć Egiptu. Mubarak je također igrao važnu ulogu u posredovanju u izraelsko-palestinskom sukobu, što je dodatno učvrstilo njegovu poziciju kao ključnog saveznika Zapada u regiji (Al-Weshah, 2016: 67). Unatoč relativnoj stabilnosti, Mubarakova vladavina bila je obilježena sve većim društvenim napetostima. Tijekom njegovog razdoblja, periodični prosvjedi i štrajkovi postajali su sve učestaliji, ali su obično bili suzbijani od strane sigurnosnih snaga. No, početkom 2011. godine, val prosvjeda inspiriran

Arapskim proljećem započeo je u Tunisu i brzo se proširio na Egipat. „Deseci tisuća Egipćana izašli su na ulice, zahtijevajući kraj Mubarakove vladavine, političke reforme i bolje ekonomske uvjete“ (Arvianto, 2014:3) . Masovni prosvjedi na trgu Tahrir u Kairu kulminirali su Mubarakovom ostavkom 11. veljače 2011. godine, nakon što je izgubio podršku vojske. Mubarakov pad označio je kraj tri desetljeća autoritarne vladavine i otvorio vrata za turbulentno prijelazno razdoblje u egipatskoj politici (Arvianto, 2014: 1- 5).

3.2. REVOLUCIJA 2011. GODINE I PAD MUBARAKA

Egipatska revolucija 2011. godine bila je dio šireg vala prosvjeda poznatog kao Arapsko proljeće, koji je zahvatio mnoge zemlje Bliskog Istoka i Sjeverne Afrike. U Egiptu, revolucija je bila rezultat dugogodišnjeg nezadovoljstva autoritarnom vladavinom Hosnija Mubaraka, ekonomskim problemima i korupcijom. Prosvjedi su započeli 25. siječnja 2011. godine, a okupljanje na trgu Tahrir u Kairu postalo je središnje mjesto demonstracija. Tijekom prosvjeda, Mubarakova vlada koristila je represivne mjere kako bi suzbila nezadovoljstvo, uključujući upotrebu policije i plaćenih nasilnika protiv demonstranata. Unatoč tome, prosvjedi su se nastavili širiti, pridobivši podršku širokog spektra društvenih slojeva (Arvianto: 2014: 4). Ključni trenutak bio je kada je vojska, tradicionalno stub Mubarakovog režima, odlučila ne intervenirati protiv prosvjednika, čime je Mubarak ostao bez ključne podrške.

„Nakon osamnaest dana masovnih prosvjeda, 11. veljače 2011. godine, Hosni Mubarak je konačno podnio ostavku“ (Paciello, 2011: 1). Njegova ostavka dočekana je s velikim slavljem na ulicama Egipta, dok su se milijuni ljudi radovali kraju tri desetljeća autoritarne vladavine. Pad Hosnija Mubaraka označio je početak prijelaznog razdoblja u egipatskoj politici, koje je bilo obilježeno političkom nestabilnošću, ekonomskim izazovima i borbom za uspostavu demokratske vlasti. Iako je revolucija 2011. godine donijela veliku nadu za promjenu i demokraciju, Egipat se suočio s brojnim poteškoćama u post-revolucionarnom razdoblju, uključujući političke sukobe, vojnu intervenciju i ekonomske probleme (Arvianto: 2014: 4).

3.3. RAZDOBLJE VLADAVINE MOHAMEDA MURSIJA

Nakon pada Hosnija Mubaraka, Egipat je ušao u prijelazno razdoblje pod vodstvom Vrhovnog vijeća oružanih snaga (SCAF). Nakon niza izbora i referenduma, Mohamed Mursi iz Muslimanskog bratstva postao je prvi demokratski izabrani predsjednik Egipta u lipnju 2012. godine. Njegova vladavina bila je kratka i turbulentna, obilježena političkim sukobima i ekonomskim poteškoćama. Mursi je bio suočen s mnogim izazovima, uključujući otpor unutar državnog aparata, neslaganja unutar društva i pritisak od strane vojske. Mursijevi potezi, poput donošenja ustavne deklaracije

koja mu je dala izvanredne ovlasti, izazvali su val prosvjeda i optužbe za autokraciju (Zgurić, 2019: 188-189).

Njegova nesposobnost da stabilizira zemlju i postigne konsenzus sa sekularnim i liberalnim skupinama dodatno je pogoršala situaciju. Na kraju, Mursi je svrgnut vojnim udarom u srpnju 2013. godine, nakon masovnih prosvjeda protiv njegove vladavine. Mursijeva smjena i povratak vojne vlasti izazvali su duboke podjele u egipatskom društvu. Sukobi između pristaša i protivnika Mursija, kao i nasilne represije nad prosvjednicima, rezultirali su stotinama mrtvih i tisućama uhapšenih (Levine, 2018: 4). Povratak vojne vlasti doveo je do daljnjeg sužavanja prostora za politički pluralizam i građanske slobode.

3.4. VOJNI UDAR 2013. GODINE

Pod pritiskom masovnih prosvjeda i nakon ultimatumova vojske, koja je zahtijevala rješenje političke krize 2013. godine, vojska je preuzela vlast i svrgnula Mohameda Mursija. Vojni udar predstavlja ključni događaj u suvremenoj egipatskoj povijesti. Taj događaj označio je kraj kratkog eksperimenta s demokratskom vladavinom nakon Arapskog proljeća i početak nove ere vojne dominacije pod vodstvom generala Abdela Fataha al-Sisija. Vojska je suspendirala ustav, raspustila parlament i uhitila Mursija te mnoge članove Muslimanskog bratstva. Nakon vojnog udara, al-Sisi je brzo konsolidirao svoju moć i postao ključna figura u egipatskoj politici. Pod al-Sisijevim vodstvom, Egipat se vratio na put autoritarne vladavine.

Novi ustav usvojen je 2014. godine, a al-Sisi je izabran za predsjednika na izborima iste godine, na kojima je pobijedio s velikom većinom, ali uz kritike zbog nedostatka stvarne konkurencije. Proveo je niz ekonomskih reformi, uključujući smanjenje subvencija i poticanje stranih investicija, ali je njegova vladavina također obilježena kršenjima ljudskih prava, suzbijanjem medijskih sloboda i političkom represijom (Zgurić, 2019: 190-193). Pod njegovim vodstvom, Egipat je nastavio primati značajnu vojnu i ekonomsku pomoć od zapadnih zemalja, posebno Sjedinjenih Američkih Država.

4. ANALIZA KLJUČNIH FAKTORA NEUSPJEHA DEMOKRACIJE U EGIPTU

Egipat je, dakle, dugo bio epicentar političkih promjena i revolucionarnih pokreta u arapskom svijetu. No, unatoč velikim nadama nakon revolucije 2011. godine, zemlja se nije uspjela stabilizirati u demokratskom sustavu. Analiza ključnih faktora neuspjeha demokracije u Egiptu obuhvaća utjecaj vojske, političku polarizaciju, ekonomske probleme, društvene i kulturne barijere te međunarodne utjecaje.

4.1. UTJECAJ VOJSKE

Egipatska vojska igra ključnu ulogu u političkoj povijesti zemlje, a njezin utjecaj je značajan čimbenik u analizi neuspjeha demokracije. Povijesna uloga vojske u politici te vojna intervencija nakon revolucije 2011. godine, ključni su aspekti koji ilustriraju ovu problematiku.

4.1.1. POVIJESNA ULOGA VOJSKE U POLITICI

Vojska je u Egiptu bila stalni politički akter od sredine 20. stoljeća. „Nakon državnog udara 1952. godine, kojim je svrgnuta monarhija kralja Faruka, vojska je postala dominantna sila u političkom životu zemlje“ (Arvianto, 2014: 5). Egipat je pod vodstvom Nasera započeo razdoblje dubokih društvenih i političkih promjena. Naser je centralizirao vlast, uveo socijalističke ekonomske politike i nacionalizirao industrije, uz oslanjanje na vojsku kao glavni instrument svoje vladavine.

Nakon Naserove smrti, njegov nasljednik Anvar Sadat nastavio je tradiciju vojno-civilne kontrole, puno više nego njegov prethodnik, ali je istovremeno započeo liberalizaciju ekonomije i okrenuo se prema Zapadu. Unatoč tim promjenama, vojska je ostala ključni politički akter. Sadatov nasljednik, Hosni Mubarak, održao je vojsku kao oslonac svoje autoritarne vladavine, koja je trajala tri desetljeća. Tijekom Mubarakove vladavine, vojska je dobila velike ekonomske povlastice i kontrolu nad mnogim sektorima gospodarstva, što je dodatno učvrstilo njezin utjecaj (Boban, 2012: 67).

4.1.2. VOJNA INTERVENCIJA NAKON REVOLUCIJE

Revolucija 2011. godine, koja je rezultirala padom Hosnija Mubaraka, bila je trenutak velikih nada za demokratske promjene. Međutim, vojska je brzo iskoristila vakuum moći kako bi zadržala svoju kontrolu nad državom. Nakon Mubaraka, Vrhovni savjet oružanih snaga (SCAF) preuzelo je prijelaznu vlast, obećavši da će „osigurati miran prijenos vlasti unutar slobodnog i demokratskog sustava kojim će izabrane civilne vlasti u zemlji preuzeti odgovornost vladanja državom“ (Martini i Taylor, 2011: 62). Vojska je organizirala prve slobodne izbore, no nastavila je kontrolirati ključne političke odluke i održavati značajan utjecaj na civilne institucije.

Dolazak Mohameda Mursija na vlast je bila prekretnica. Kao prvi demokratski izabrani predsjednik iz redova Muslimanskog bratstva, Mursi je nastojao ograničiti utjecaj vojske, što je dovelo do napetosti između civilne vlasti i vojnih struktura. Politička polarizacija i ekonomske teškoće koje su obilježile Mursijevu vladavinu stvorile su plodno tlo za vojnu intervenciju (Khlebnikov, 2016:101). U srpnju 2013. godine, vojska je izvela državni udar pod vodstvom generala al-Sisija te ponovno preuzela kontrolu nad državom. Al-Sisi je kasnije izabran za predsjednika na izborima koji su bili obilježeni nedostatkom ozbiljne opozicije i kritikama zbog kršenja ljudskih prava i

represije protiv političkih protivnika (Zgurić, 2019: 190-193). „Vojska je postala ključni politički igrač, ne samo kao čuvar sigurnosti, već i kao ekonomska sila s velikim utjecajem na gospodarstvo“ (Matić i Bilandžić, 2011: 53).

Vojska kontrolira velik dio egipatske ekonomije, uključujući sektore poput građevinarstva, turizma i poljoprivrede, čime dodatno jača svoj politički utjecaj. Utjecaj vojske na politiku u Egiptu ključan je čimbenik neuspjeha demokracije u zemlji. Povijesno gledano, vojska je uvijek bila snažan politički akter, osiguravajući svoje interese kroz kontrolu nad državom i gospodarstvom. Nakon revolucije 2011. godine, vojska je iskoristila političke nestabilnosti i nesposobnost civilnih vlasti da zadrže kontrolu, kako bi ponovno uspostavila svoju dominaciju. Vojna intervencija 2013. godine, koja je rezultirala smjenom Mohameda Mursija, pokazala je da vojska nije spremna dopustiti stvarnu demokratsku tranziciju koja bi ugrozila njezine privilegije i moć (Martini i Taylor, 2011: 62). Kao rezultat, Egipat se suočava s kontinuiranim izazovima u ostvarivanju demokratskih ideala i osiguranju stabilne i inkluzivne vlasti.

4.2. POLITIČKA POLARIZACIJA

Politička polarizacija je također jedan od ključnih faktora za neuspjeh demokracije. Nakon revolucije 2011. godine, politički krajolik Egipta obilježen je dubokim podjelama između različitih političkih i ideoloških grupa. Ove podjele, koje su postojale i ranije, postale su još izraženije u turbulentnim godinama nakon pada Hosnija Mubaraka.

4.2.1. MUSLIMANSKO BRATSTVO I POLITIČKA DINAMIKA

Muslimansko bratstvo, osnovano 1928. godine, dugo je bilo najorganiziranija i najutjecajnija islamistička grupa u Egiptu. Njihova politička platforma temeljila se na implementaciji islamskih vrijednosti i zakona u društveni i politički život. Nakon revolucije 2011. godine, Muslimansko bratstvo brzo je iskoristilo priliku i organiziralo se kao politička stranka, poznata kao Sloboda i pravda. Na izborima 2012. godine, Mohamed Mursi, kandidat Muslimanskog bratstva, izabran je za predsjednika Egipta, što je bio povijesni trenutak za islamistički pokret (Matić i Bilandžić, 2011: 44-51). Međutim, Mursijeva vladavina bila je obilježena mnogim kontroverzama i sukobima.

Muslimansko bratstvo nije uspjelo izgraditi široku koaliciju i uključiti različite političke i društvene grupe u proces donošenja odluka. Njihova politika često je percipirana kao sektaška i isključiva, što je izazvalo nezadovoljstvo među sekularnim i liberalnim frakcijama. Mursijevi pokušaji da centralizira moć i nametne islamske zakone povećali su strahove od autoritarizma i gubitka građanskih sloboda među njegovim protivnicima (Atawna i Othman, 2014: 546).

4.2.2. SUKOB IZMEĐU SEKULARNIH I ISLAMISTIČKIH GRUPE

Sukobi između sekularnih i islamističkih grupa dodatno su pogoršali političku polarizaciju u Egiptu. Nedostatak dijaloga i suradnje između ovih grupa bio je jedan od glavnih razloga za političku nestabilnost. Sekularne grupe, koje su uključivale liberale, ljevičare i nacionaliste, vidjele su Muslimansko bratstvo kao prijetnju sekularnom karakteru države i građanskim pravima. S druge strane, islamističke grupe smatrale su sekularne protivnike preprekom za ostvarivanje njihove vizije islamske države (Arvianto, 2014: 7-11). Vojska je iskoristila ove tenzije kako bi opravdala svoju intervenciju, predstavljajući se kao zaštitnik nacionalnog interesa i stabilnosti. Nakon svrgavanja Mursija, uslijedila je brutalna represija protiv Muslimanskog bratstva i drugih islamističkih grupa. Tisuće članova i pristaša Bratstva bili su uhićeni, a organizacija je proglašena terorističkom skupinom. Represija protiv islamista izazvala je daljnju radikalizaciju i nasilje, što je dodatno polariziralo društvo (Khlebnikov, 2016:101).

Ovakav pristup suzbijanja političke opozicije nije samo uništio šanse za demokratski dijalog i kompromis, već je također stvorio plodno tlo za ekstremizam i terorizam. Nepostojanje zajedničke vizije i nedostatak suradnje između sekularnih i islamističkih grupa doveli su do dubokih podjela i nestabilnosti. Sukobe između ovih grupa iskoristila je vojska kako bi opravdala svoju intervenciju, što je rezultiralo povratkom autoritarne vladavine. Ova situacija pokazuje da bez političkog konsenzusa i dijaloga, demokratska tranzicija nije moguća. Egipat stoga ostaje primjer kako politička polarizacija može uništiti nade za demokratsku budućnost.

4.3. EKONOMSKI PROBLEMI

Unatoč visokim očekivanjima nakon revolucije 2011. godine, ekonomska situacija u zemlji nije se značajno poboljšala, što je dovelo do daljnje nestabilnosti i nezadovoljstva među stanovništvom.

4.3.1. NEZAPOSLENOST I SIROMAŠTVO

Nezaposlenost i siromaštvo dugotrajni su problemi u Egiptu, koji su bili jedni od glavnih uzroka revolucije 2011. godine. Visoka stopa nezaposlenosti, posebno među mladima, i rastući troškovi života izazvali su masovno nezadovoljstvo koje je kulminiralo prosvjedima protiv režima Hosnija Mubaraka. Ekonomski problemi nastavili su se tijekom prijelaznog razdoblja i Mursijeve vladavine.

Nezaposlenost i dalje predstavlja veliki problem, a visoka inflacija dodatno je pogoršala životne uvjete stanovništva. Siromaštvo je bilo rašireno, s velikim dijelom populacije koji živi ispod granice siromaštva. Ova situacija izazvala je daljnje frustracije i nezadovoljstvo među građanima, koji su očekivali brze promjene nakon revolucije (Paciello, 2011: 23-24).

4.3.2. EKONOMSKE POLITIKE I NJIHOVE POSLJEDICE

Ekonomске politike tijekom Mubaraka bile su usmjerene na neoliberalne reforme koje su koristile malom dijelu populacije, dok su široke mase ostale marginalizirane. Mubarakova vlada je provodila privatizaciju i deregulaciju, što je dovelo do koncentracije bogatstva u rukama elite bliske režimu. Ove politike stvorile su duboke društvene nejednakosti i povećale nezadovoljstvo među stanovništvom. Nakon revolucije 2011. godine, politička nestabilnost spriječila je značajne ekonomske reforme. Prijelazne vlade i Mursijeva administracija nisu bile u stanju implementirati učinkovite politike koje bi poboljšale ekonomske uvjete (Abdou i Zaazou, 2013: 97-102). Mursijeve ekonomske mjere često su bile percipirane kao nesposobne i neadekvatne za rješavanje temeljnih problema nezaposlenosti i siromaštva.

Ekonomске politike nakon Mursijeva svrgavanja također nisu donijele značajna poboljšanja. Pod vladavinom al-Sisija, vlada je nastavila s neoliberalnim reformama uz podršku Međunarodnog monetarnog fonda (MMF). Međutim, ove mjere često su bile popraćene mjerama štednje koje su dodatno opteretile siromašne slojeve društva. Ekonomске reforme nisu uspjele stvoriti dovoljno radnih mjesta ni poboljšati životni standard većine građana. Politička nestabilnost i nesposobnost vlada da implementiraju učinkovite ekonomske mjere dodatno su pogoršale situaciju, što je rezultiralo dubokim nezadovoljstvom među stanovništvom (Clingendael, 2023). Egipat se stoga suočava s potrebom za dubokim ekonomskim reformama koje bi mogle osigurati stabilnu i inkluzivnu demokratsku tranziciju.

4.4. DRUŠTVENE I KULTURNE BARIJERE

Egipat je zemlja bogate povijesti i kulture, ali i duboko ukorijenjenih društvenih i kulturnih barijera koje su značajno utjecale na neuspjeh demokratskih procesa. Ovi čimbenici su oblikovali političku dinamiku i otežali tranziciju prema demokraciji.

4.4.1. OBRAZOVANJE I POLITIČKA SVIJEST

Jedan od ključnih problema u Egiptu je niska razina obrazovanja, koja je izravno utjecala na političku svijest i participaciju građana. Egipatski obrazovni sustav dugo je bio zapostavljen, s niskom kvalitetom obrazovanja koja nije omogućavala razvoj kritičkog mišljenja i političke svijesti. Sustav je često bio usmjeren na memoriranje činjenica umjesto na poticanje analitičkog razmišljanja, što je ograničavalo sposobnost građana da se aktivno i informirano uključe u političke procese. Politička nepismenost, koja proizlazi iz niske razine obrazovanja, također je bila značajna prepreka. Mnogi Egipćani nisu bili upoznati s temeljnim principima demokracije i svojim političkim

pravima. To je rezultiralo niskom razinom političkog angažmana i participacije u demokratskim procesima (Guenaien, 2014: 28).

Bez odgovarajuće političke edukacije, građani nisu mogli adekvatno procijeniti političke programe i kandidate, što je olakšalo manipulaciju i utjecaj autoritarnih struktura. Socijalna nejednakost dodatno je pogoršala situaciju. Ekonomska marginalizacija velikog dijela stanovništva, posebno u ruralnim područjima, stvorila je osjećaj nepovjerenja prema političkom sustavu. Nejednakost u pristupu obrazovanju i drugim osnovnim uslugama doprinijela je dubljim društvenim podjelama, koje su se reflektirale i u političkoj polarizaciji.

4.4.2. ULOGA MEDIJA

Mediji su igrali ključnu ulogu u oblikovanju javnog mnijenja, ali su često bili pod kontrolom vlasti ili različitih političkih interesa. Tradicionalni mediji, kao što su televizija i tiskani mediji, često su služili interesima vladajućih struktura, što je omogućilo manipulaciju informacijama i kontrolu nad narativom. Ova kontrola medija otežala je pristup objektivnim informacijama i suzbila slobodu izražavanja (Levine, 2018: 6). S druge strane, društveni mediji su odigrali važnu ulogu tijekom revolucije 2011. godine, omogućujući organizaciju i mobilizaciju građana. Međutim, nakon početne euforije, društveni mediji također su postali arena za dezinformacije i propagandu- Različite političke grupe koristile su društvene medije za širenje svojih poruka i diskreditiranje protivnika, što je dodatno polariziralo društvo i otežalo postizanje konsenzusa (Abdou i Zaazou, 2013: 106).

Sloboda medija bila je ozbiljno ograničena nakon vojne intervencije 2013. godine. Vlada al-Sisija nastavila je koristiti represivne mjere protiv novinara i medijskih kuća koje su se protivile režimu. Cenzura i prijetnje postali su uobičajeni, što je stvorilo atmosferu straha i autocenzure među novinarima (Levine, 2018: 6). Nizak nivo obrazovanja i političke svijesti, zajedno s manipulacijom medijima i ograničenjem slobode izražavanja, stvorili su okruženje u kojem je demokratski proces bio teško održiv. Ove barijere su potkopale sposobnost građana da se informirano i aktivno uključe u političke procese, što je omogućilo autoritarnim strukturama da ponovno preuzmu kontrolu.

4.5. MEĐUNARODNI UTJECAJI

Međunarodni utjecaji igrali su ključnu ulogu u oblikovanju političkih događanja u Egiptu, posebno u periodu nakon revolucije 2011. godine. Geopolitički interesi i pritisci stranih aktera, zajedno s međunarodnom pomoći i reakcijama na promjene u Egiptu, značajno su utjecali na dinamiku demokratskog procesa.

4.5.1. GEOPOLITIČKI INTERESI I STRANI UTJECAJI

Sjedinjene Američke Države (SAD) dugo su bile ključni vanjski akter u Egiptu, pružajući značajnu vojnu i ekonomsku pomoć. Američka politika prema Egiptu bila je vođena strateškim interesima u regiji, uključujući sigurnost Izraela i borbu protiv terorizma. Nakon revolucije 2011. godine, SAD su pružale podršku prijelaznoj vladi i demokratskim procesima, ali su također zadržale bliske veze s vojskom, što je dovelo do složenog odnosa između podrške demokraciji i očuvanja stabilnosti (Al-Weshah, 2016: 63).

Osim SAD-a, i Europska unija (EU) je igrala značajnu ulogu u tranziciji Egipta. EU je pružala podršku demokratskim reformama, ljudskim pravima i civilnom društvu u Egiptu (EU Annual Report, 2015). Međutim, efektivnost ove pomoći bila je ograničena zbog političkih i sigurnosnih izazova unutar Egipta, kao i zbog različitih interesa unutar same EU. S druge strane, regionalni akteri su također pružali značajnu financijsku podršku nakon vojnog udara 2013. godine, podržavajući režim al-Sisija. „Njihova podrška bila je vođena strahom od širenja demokratskih pokreta i jačanja političkog islama u regiji, te su stoga podržavale stabilne, autoritarne režime“ (Atawna i Othman, 2014: 543).

4.5.2. POMOĆ I PRITISAK MEĐUNARODNIH AKTERA

Međunarodna financijska pomoć igrala je ključnu ulogu u održavanju političke i ekonomske stabilnosti u Egiptu. Međunarodne financijske institucije, uključujući MMF i Svjetsku banku, pružale su kredite i ekonomsku pomoć Egiptu, ali su također nametale ekonomske reforme koje su često bile nepopularne među građanima. Ove reforme uključivale su mjere štednje i strukturne prilagodbe, koje su dodatno pogoršale socioekonomske probleme poput nezaposlenosti i siromaštva. EU i druge međunarodne organizacije često su kritizirale egipatske vlasti zbog kršenja ljudskih prava, represije nad opozicijom i ograničavanja slobode medija (EU Annual Report, 2015).

Međutim, efektivnost ovih pritisaka bila je ograničena zbog strateških interesa i sigurnosnih prioriteta, koji su često prevagnuli nad pitanjima demokracije i ljudskih prava. Dok su mnoge zapadne zemlje deklarativno podržavale demokratske procese, njihova praktična podrška bila je često uvjetovana geopolitičkim interesima i stabilnošću u regiji. „SAD i EU bili su dvosmisleni prema oporbenim snagama u Egiptu. Na primjer, šutjeli su o represiji nad islamističkim akterima, zabrinuti zbog sigurnosnih posljedica osnaživanja islamista u zemlji“ (Paciello, 2011: 6). Ova dilema podrške demokraciji nasuprot stabilnosti rezultirala je nejasnim i često kontradiktornim politikama, koje su dodatno komplicirale političku tranziciju u Egiptu (Paciello, 2011: 5-6). Geopolitički interesi, financijska pomoć i politički pritisci međunarodnih aktera često su bili u

sukobu s ciljevima demokratskog razvoja. Podrška autoritarnim strukturama u ime stabilnosti, zajedno s ekonomskim reformama koje su dodatno pogoršale socioekonomske uvjete, stvorile su nepovoljne uvjete za demokratske procese.

5. POSLJEDICE NEUSPJEHA DEMOKRACIJE

Neuspjeh demokracije u Egiptu imao je duboke i dalekosežne posljedice koje su oblikovale politički, društveni i ekonomski krajolik zemlje. Egipat, s bogatom poviješću i značajnim geopolitičkim položajem, predstavlja ključan primjer kako neuspjeh demokratskog procesa može voditi do širokog spektra problema.

5.1. POLITIČKE POSLJEDICE

Neuspjeh demokracije u Egiptu imao je duboke političke posljedice koje su trajno utjecale na strukturu vlasti, zaštitu ljudskih prava i političku kulturu u zemlji. Povratak autoritarizma i kršenje ljudskih prava postali su ključne karakteristike političkog pejzaža Egipta nakon što su demokratski pokušaji propali.

5.1.1. POVRATAK AUTORITARIZMA

Povratak autoritarizma predstavlja jednu od najočitijih političkih posljedica neuspjeha demokracije u Egiptu. Nakon svrgavanja Hosnija Mubaraka tijekom revolucije 2011. godine, Egipat je prolazio kroz kratko razdoblje političke tranzicije. Međutim, vojni udar 2013. godine, kojim je svrgnut izabrani predsjednik Mursi, vratio je vojsku u središte političke moći. Vojska, koja je povijesno igrala ključnu ulogu u egipatskoj politici, ponovno je preuzela kontrolu nad državom, ukidajući mnoge demokratske reforme uvedene nakon revolucije. Ovaj povratak autoritarizma uključivao je centralizaciju moći u rukama predsjednika, ograničavanje aktivnosti opozicije i manipulaciju izbornim procesima kako bi se osigurala dugoročna dominacija režima (Khlebnikov, 2016:101).

Sisi je provodio mjere kojima je ciljao suzbijanje opozicije, uključujući pritvaranje i sudske procese protiv političkih aktivista, novinara i članova opozicijskih stranaka (Zgurić, 2019: 190). Povratak autoritarizma također je uključivao ponovno uvođenje vojnih sudova za civile, što je omogućilo brzo i često nepravedno suđenje političkim protivnicima. Ove mjere dovele su do sužavanja političkog prostora i smanjenja mogućnosti za kritiku režima ili političku participaciju. Političke slobode koje su bile osvojene tijekom revolucije brzo su nestale, a Egipat se vratio na put autoritarne vladavine s ograničenim prostorom za demokratske procese.

5.1.2. KRŠENJE LJUDSKIH PRAVA I POLITIČKE REPRESIJE

Jedna od najtežih političkih posljedica povratka autoritarizma u Egiptu je sustavno kršenje ljudskih prava i politička represija. Vlada al-Sisija provodila je široku kampanju suzbijanja bilo kakvog oblika opozicije, koristeći se nasiljem, zastrašivanjem i pravosudnim sustavom kako bi ugušila neslaganje. Sisi je uveo stroge zakone koji su ograničili slobodu medija, okupljanja i izražavanja (EU Annual Report, 2015). Procjenjuje se da je na tisuće ljudi bilo pritvoreno zbog političkih razloga, često bez pravičnog suđenja. Tortura i zlostavljanje zatvorenika postali su uobičajeni u zatvorima, a mnogi su izvještaji dokumentirali ozbiljna kršenja ljudskih prava.

Jedan od najpoznatijih slučajeva političke represije bio je masakr na Rabaa al-Adawiya trgu u kolovozu 2013. godine, kada su snage sigurnosti ubile stotine pristaša svrgnutog predsjednika Mursija koji su prosvjedovali protiv vojnog udara. Ovaj događaj, simbolizirao je brutalnost režima i njegovu spremnost da upotrijebi silu kako bi zadržao vlast. Masakr je izazvao međunarodnu osudu, ali je malo toga učinjeno da se odgovorni privedu pravdi (Amnesty.org, 2023). Kršenje ljudskih prava i politička represija nisu se ograničili samo na opozicijske aktiviste, već su se proširili i na širu populaciju. Vlada je ciljala novinare, akademike i aktiviste civilnog društva, stvarajući atmosferu straha i nesigurnosti. Ove mjere dodatno su oslabile društveno tkivo i smanjile povjerenje građana u institucije.

5.2. SOCIJALNE POSLJEDICE

Neuspjeh demokracije u Egiptu donio je značajne socijalne posljedice koje su duboko utjecale na strukturu društva, odnose među različitim grupama i svakodnevni život građana.

5.2.1. POVEĆANJE DRUŠTVENIH NAPETOSTI

Jedna od najizrazitijih socijalnih posljedica neuspjeha demokracije u Egiptu je povećanje društvenih napetosti. Ove napetosti proizlaze iz dubokih podjela između različitih političkih, religijskih i socijalnih skupina. Revolucija 2011. godine i kasniji događaji doveli su do izražene polarizacije između sekularnih i islamističkih snaga, što je stvorilo trajne tenzije unutar društva. Ovi sukobi dodatno su pogoršani represivnim mjerama režima al-Sisija, koje su bile usmjerene protiv Muslimanskog bratstva i drugih islamističkih skupina. Represija je uključivala masovna uhićenja, suđenja i zatvorske kazne, što je dodatno polariziralo društvo i povećalo osjećaj neprijateljstva među različitim grupama.

Ove napetosti su pogoršane ekonomskim problemima, kao što su visoka nezaposlenost i rastući troškovi života, što je dodatno povećalo frustracije među građanima. Društvene napetosti su se

manifestirale kroz česte prosvjede, štrajkove i sukobe između različitih skupina, što je stvorilo atmosferu nestabilnosti i nesigurnosti. Ova društvena fragmentacija otežala je bilo kakav konstruktivan dijalog ili suradnju između različitih političkih i socijalnih aktera, što je dodatno otežalo proces nacionalnog pomirenja i stabilizacije (Amnesty.org, 2023).

5.2.2. MIGRACIJE I EGZODUS MLADIH

Još jedna značajna socijalna posljedica neuspjeha demokracije u Egiptu je povećanje migracija, posebno među mladima. Mladi ljudi, suočeni s nedostatkom ekonomskih prilika, političkom represijom i ograničenim slobodama, sve češće traže bolju budućnost izvan Egipta. Ova migracija ima dugoročne posljedice kako za egipatsko društvo, tako i za zemlje u koje se mladi Egipćani sele. Odlazak obrazovanih i talentiranih mladih ljudi predstavlja gubitak ključnog ljudskog kapitala koji je potreban za dugoročni razvoj zemlje (Guenaien, 2014: 27).

Egzodus mladih dodatno oslabljuje sposobnost Egipta da se suoči s unutarnjim izazovima i potakne ekonomski rast. No ovi migracijski tokovi mogu također izazvati socijalne i političke napetosti u zemljama domaćinima, dok istovremeno predstavljaju izazov za integraciju migranata u nova društva. Povećane migracije također dodatno iscrpljuju resurse i kapacitete zemalja domaćina, što može stvoriti dodatne socijalne i ekonomske probleme. Obitelji su često razdvojene, a zajednice osiromašene zbog odlaska svojih članova (Freedomhouse.org, 2024). Ovaj gubitak društvenog kapitala dodatno otežava proces socijalne stabilizacije i razvoj, što stvara začarani krug ekonomskih i socijalnih problema.

5.3. EKONOMSKE POSLJEDICE

Neuspjeh demokracije u Egiptu imao je dalekosežne ekonomske posljedice koje su dodatno pogoršale postojeće probleme, utjecale na životni standard građana i destabilizirale regionalnu ekonomiju.

5.3.1. DUGOROČNA EKONOMSKA NESTABILNOST

Jedna od najizraženijih posljedica neuspjeha demokracije u Egiptu je dugoročna ekonomska nestabilnost. Politička nestabilnost i nesigurnost odvratili su investitore i utjecali na smanjenje turističkih dolazaka, što je značajno utjecalo na ekonomski rast. Nezaposlenost je ostala visoka, posebno među mladima, što je dodatno pogoršalo socijalne probleme i povećalo pritisak na obitelji i društvene strukture. Ekonomske politike koje je provodio režim al-Sisija često su bile usmjerene na kratkoročne mjere stabilizacije, ali su zanemarivale dugoročne strukturne reforme. „Vojna vlast je utkana u mnoge aspekte egipatske ekonomije“ (Freedomhouse.org, 2024).

Ove mjere uključivale su smanjenje subvencija i povećanje poreza, što je dodatno opteretilo siromašne i srednji sloj. Ekonomska nestabilnost također je bila pogoršana korupcijom i neefikasnošću javne uprave. Raširena korupcija i kronizam onemogućili su učinkovito provođenje ekonomskih politika i smanjili povjerenje građana u institucije (Freedomhouse.org, 2024). Ova kombinacija političke i ekonomske nestabilnosti stvorila je začarani krug koji je onemogućavao održivi ekonomski rast i razvoj.

5.3.2. UTJECAJ NA REGIONALNU EKONOMIJU

Kao jedna od najvećih i najvažnijih zemalja u arapskom svijetu, ekonomska stabilnost Egipta ključna je za cijelu regiju. Politička nestabilnost i ekonomski problemi u Egiptu imali su negativan efekt na susjedne zemlje, posebno u kontekstu trgovinskih odnosa i regionalne sigurnosti. Egipat je tradicionalno bio ključni trgovački partner mnogim zemljama u regiji, a njegova nestabilnost utjecala je na smanjenje trgovinske razmjene i investicija. Porast cijena osnovnih dobara povećao je troškove života ne samo u Egiptu, već i u susjednim zemljama koje ovise o uvozu iz Egipta (Khlebnikov, 2016:89).

Ova situacija stvorila je dodatne socijalne i ekonomske pritiske, povećavajući nezadovoljstvo i političku nestabilnost u cijeloj regiji. Dugoročni utjecaj na regionalnu ekonomiju također uključuje smanjenje regionalne suradnje i integracije. Politička i ekonomska nestabilnost u Egiptu stvorila je okruženje nepovjerenja i nesigurnosti, što je otežalo provođenje zajedničkih projekata i inicijativa koje bi mogle potaknuti regionalni razvoj. Ovaj manjak suradnje dodatno je oslabio regiju i smanjio njezinu sposobnost da se suoči s globalnim ekonomskim izazovima.

6. TRENUTNO STANJE I BUDUĆE PERSPEKTIVE

Političko stanje u Egiptu danas je obilježeno povratkom autoritarnog režima pod vodstvom predsjednika al-Sisija. Egipat se suočava s ozbiljnim kršenjima ljudskih prava, uključujući proizvoljna uhićenja, mučenja i suđenja bez poštivanja pravnih standarda. Politička represija stvara atmosferu straha i nesigurnosti, što dodatno ograničava politički prostor i mogućnosti za demokratski dijalog. Iako je vlada poduzela određene reforme kako bi stabilizirala gospodarstvo, uključujući smanjenje subvencija i devalvaciju valute, rezultati su često bili kontraproduktivni za prosječne građane (Freedomhouse.org, 2024). Visoka inflacija, nezaposlenost i rastući javni dug dodatno opterećuju ekonomske uvjete. Strukturalni problemi, kao što su korupcija i neefikasnost javne uprave, glavni su uzroci ekonomske stagnacije. Unatoč stranim investicijama i međunarodnoj pomoći, nedostatak transparentnosti i odgovornosti sprječava održivi ekonomski razvoj (BTI, 2023).

Što se tiče budućnosti, ona će ovisiti o sposobnosti režima da balansira između represije i nužnosti političkih reformi. Međunarodni pritisak i unutarnji zahtjevi za promjenama mogli bi potaknuti vladu na provođenje ograničenih političkih reformi kako bi održala stabilnost. Međutim, bez značajnih promjena u pristupu vlasti prema ljudskim pravima i demokratskim standardima, teško je očekivati stvarnu demokratizaciju. Uloga međunarodnih aktera bit će ključna u pružanju podrške civilnom društvu i promicanju demokratskih vrijednosti (Freedom House, 2024). Međunarodna pomoć i investicije mogu igrati važnu ulogu, ali samo ako su usmjerene na projekte koji promiču dugoročnu održivost i socijalnu inkluziju. Izgradnja inkluzivnog političkog sustava koji omogućuje sudjelovanje svih grupa može pomoći u smanjenju tenzija i izbjegavanju sukoba. Konsenzus i dijalog ključni su za postizanje stabilne i održive demokracije. U Egiptu, nedostatak dijaloga i kompromisa doveo je do dubokih podjela koje su onemogućile uspjeh demokratske tranzicije. Međunarodni akteri igraju ključnu ulogu u podršci demokratskim tranzicijama, no moraju pažljivo balansirati između sigurnosnih i demokratskih interesa kako bi osigurali dugoročnu stabilnost i razvoj.

7. ZAKLJUČAK

Na temu izazova za demokraciju u Egiptu, analiziranog kroz neuspjeh demokratskih procesa od revolucije 2011. godine do danas, ključno je razumjeti kompleksnost političkih, ekonomskih i socijalnih dinamika koje su oblikovale suvremenu egipatsku stvarnost. Egipatska revolucija 2011. godine predstavljala je očekivanje demokratskih promjena nakon desetljeća autoritarnog režima pod Hosnijem Mubarakom. Međutim, nakon kratkotrajnog procvata slobode izražavanja i političke aktivnosti, zemlja je brzo skliznula u političku nestabilnost. Povratkom vojne vlasti pod al-Sisijem 2013. godine, demokratske nade su umanjene, a autoritarne prakse su se nastavile. Politika autoritarnog upravljanja uvelike je obilježila suvremeni Egipat. Represija opozicije, ograničavanje slobode medija i suzbijanje političkih protivnika postali su sastavni dio režima, što je rezultiralo nedostatkom političkog pluralizma i demokratske participacije.

Stabilnost koju je vojna vlada donijela dovela je do relativnog mira, ali uz cijenu demokratskih sloboda i ljudskih prava. Ekonomski izazovi, uključujući visoku stopu nezaposlenosti, ekonomske nejednakosti i nedostatak socijalne pravde, dalje su destabilizirali društvo, a socijalne napetosti rezultirale su povećanom migracijom mladih i rastućim ekonomskim teretom za državu, što je umanjilo stabilnost zemlje. Sve ove prepreke ukazuju na kompleksnost demokratskih promjena u zemlji s dugom poviješću autoritarne vladavine. Dok je Arapsko proljeće probudilo nade za demokraciju, stvarnost tranzicije pokazuje da put prema stabilnoj i inkluzivnoj demokratskoj vladavini zahtijeva duboke i sustavne reforme, kao i široku društvenu podršku.

8. LITERATURA

Abdou, D. & Zaazou, Z. (2013). The Egyptian revolution and post socio-economic impact. *Top Middle East Afr Econ*. 15. 92-115.

Amnesty.org (2023) <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2023/08/MDE1270942023ENGLISH.pdf> Pristupljeno 12.6.2024.

Arvianto, A. (2013). Egypt's Revolution: A Long Journey to Democracy. *The Journal of North African Studies*, 18(2), 1-20.

Altun, T. (2022). Charismatic Leadership in Egypt: Gamal Abdel Nasser. *M.A. - Master of Arts*, Middle East Technical University.

Al-Weshah, A. (2016). American foreign policy towards Egypt under Hosni Mubarak's regime. *University of Jordan*.

Atawna, A. & Othman M. (2014). Obstacle Faced the Democratic Transition in Egypt in Muhammad Mursi Era. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 172.

Boban, D. (2012). Steven A. Cook: The Struggle for Egypt: From Nasser to Tahrir Square. *Političke analize*, 3 (9), 66-68.

BTI (2024) <https://bti-project.org/en/reports/country-report/EGY> Pristupljeno 12.6.2024.

EU Annual Report (2015) <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10152-2015-INIT/hr/pdf> Pristupljeno 12.6.2024.

Freedomhouse.org (2024) <https://freedomhouse.org/country/egypt/freedom-world/2024> Pristupljeno 12.6.2024.

Gong.hr. (2017). *Politička pismenost: Od klasične do suvremene demokracije*. https://gong.hr/wpcontent/uploads/2021/05/Politicka_pismenost_od_klasicne_do_suvremene_demokracije_zajedno.pdf. Pristupljeno 12.6.2024.

Guenaien, M. (2014) Egypt's failure to transition to democracy under the Muslim brotherhood. *Naval Postgraduate School*.

Hinnebusch, R. A. (1981). Egypt under Sadat: Elites, Power Structure, and Political Change in a Post-Populist State. *Social Problems*, 28(4), 442–464.

Huntington, Samuel P. (1991). *Democracy's Third Wave*. <https://www.ned.org/docs/Samuel-P->

[Huntington-Democracy-Third-Wave.pdf](#). Pristupljeno 12.6.2024.

Khlebnikov, A. (2016). Why did the 2011 Egyptian Revolution Fail? *Central European Journal of International and Security Studies*, 10(3), 62-80.

Clingendael.org (2023) https://www.clingendael.org/sites/default/files/2023-03/Policy_brief_the_Egyptian_political_economy_under_alSisi.pdf Pristupljeno 12.6.2024.

Levine, M. (2018). Why No Democracy in Egypt? *Honors Program Contracts* No. 11.

Martini, J., & Taylor, J. (2011). Vojno nadziranje demokracije u Egiptu: Nastojanje vojske da kreira egipatsku budućnost. *Politička misao*, 48(4), 61-70.

Matić, D., & Bilandžić, M. (2010). Politički islam i mogućnosti demokratizacije arapskog svijeta: Slučaj Egipta. *Polemos*, XIII(26), 33-57.

Merkel, W. (1999). Teorije transformacije: demokratska konsolidacija postautoritarnih društava. *Politička misao*, 36(3), 121-150.

Paciello, Maria C. (2011). Egypt: Changes and Challenges of Political Transition. *MEDPRO Technical Report* No. 4/May 2011. UNSPECIFIED.

Zgurić, B. (2019). Komparativna analiza transformacija političkih sustava Tunisa, Egipta i Alžira. Disertacija, *Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti*.